

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

Кафедра кримінології та кримінально-виконавчого права

С И Л А Б У С

навчальної дисципліни

«ЗАПОБІГАННЯ КІБЕРЗЛОЧИНАМ»

Рівень вищої освіти – другий (магістерський) рівень

Ступінь вищої освіти – магістр

Галузь знань – 08 «Право»

Спеціальність – 081 «Право»

Статус навчальної дисципліни – за вибором курсанта

Рік набору – 2021

Харків – 2021

Силабус навчальної дисципліни «Запобігання кіберзлочинам» для здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня вищої освіти галузі знань 08 «Право» спеціальності 081 «Право». Харків: Нац. юрид. ун-т імені Ярослава Мудрого, 2021. 14 с.

Розробник:

Таволжанський Олексій Володимирович

доцент, кандидат юридичних наук, доцент кафедри кримінології та кримінально-виконавчого права

Затверджено на засіданні кафедри

кримінології та кримінально-виконавчого права,

(протокол № 14 від 30 червня 2021 р.)

Оновлену редакцію (зі змінами та доповненнями) затверджено на засіданні кафедри кримінології та кримінально-виконавчого права

(протокол № 14 від 10 червня 2022 р.)

Завідувач кафедри – Головкін Богдан Миколайович, доктор юридичних наук, професор

Дані про викладача

Назва навчальної дисципліни	Запобігання кіберзлочинам
Статус навчальної дисципліни	За вибором курсанта
Викладач	Таволжанський Олексій Володимирович , доцент, кандидат юридичних наук, доцент кафедри кримінології та кримінально-виконавчого права
Контактний телефон	0577049262
E-mail	criminology@nlu.edu.ua
Консультації	відповідно до графіку індивідуальних консультацій
Онлайн консультації	Zoom-ідентифікатор 338 563 0000, код доступу 111471

Анотація навчальної дисципліни

Розкривається організаційно-правовий механізм запобігання кіберзлочинам, розуміння основних категорій і понять національної система кібербезпеки. Аналізується зміст і значення принципів забезпечення кібербезпеки. Окреслюється коло суб'єктів які займаються запобіганням кіберзлочинів, встановлюються їх права й обов'язки. Послідовно розглядається, а також аналізуються особливості запобігання окремих видів кіберзлочинів.

Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета навчальної дисципліни – формування системи наукових знань про правове регулювання запобігання кіберзлочинів, вивчення вітчизняних та зарубіжних підходів до розуміння змісту заходів забезпечення кібербезпеки, вироблення основних умінь і навичок застосування національного законодавства, активізація аналітичної діяльності студентів,

проведення науково-дослідницької роботи, а також практичних навичок діяльності правника.

Завдання:

- формування системи теоретичних знань про інститут кібербезпеки, його змістовне наповнення;
- опанування інструментарієм запобігання кіберзлочинів, базовими категоріями кібербезпеки;
- визначення поняття, видів та стану кіберзлочинності: рівня, структури, динаміки та інших показників;
- аналіз і дослідження прикладних проблем порядку формування та реалізації державної політики в сфері забезпечення кібербезпеки, спрямованих на набуття (підтвердження) суб'єктивних прав та покладення на приватних осіб передбачених законом обов'язків;
- наведення характеристики, класифікацій та видів кіберзлочинів, аналіз їх структури, визначення стадій та етапів, окреслення повноважень суб'єктів запобігання кіберзлочинів;
- розвиток навичок і умінь запровадження та застосування заходів запобігання кіберзлочинам.

***Навчальна дисципліна у структурі освітньо-професійної програми.
Міждисциплінарні зв'язки***

Пререквізити: «Теорія права», «Конституційне право України», «Цивільне право», «Цивільний процес», «Кримінальне право», «Міжнародне право».

Кореквізити: «Інформаційні технології в контрозвідувальній діяльності», «Інформаційне право», «Організація контрозвідувальної

діяльності підрозділів контррозвідального захисту інтересів держави в сфері інформаційної безпеки».

Постреквізити: -

Очікувані результати навчання здобувача вищої освіти

У результаті засвоєння навчальної дисципліни здобувач вищої освіти має демонструвати такі результати навчання:

- РН-1. Аналізувати понятійний апарат у сфері кіберзахисту, детермінанти та зміст кіберзлочинності.
- РН-2. Дискутувати зі складних правових проблем застосування європейських стандартів забезпечення кібербезпеки.
- РН-3. Здійснювати дослідження правового регулювання у віртуальній сфері.
- РН-4. Здійснювати порівняльно-правовий аналіз національних актів із іншими актами спрямованими на запобігання кіберзлочинам.
- РН-5. Демонструвати навички визначення стану кіберзлочинності.
- РН-6. Розкривати зміст підзаконних актів якими впроваджуються заходи спрямовані на запобігання кіберзлочинам.
- РН-7. Аналізувати способи припинення кібератак.
- РН-8. Демонструвати знання актуальних детермінант кіберзлочинності.
- РН-9. Розкривати особливості правового регулювання запобігання різним видам кіберзлочинів.
- РН-10. Демонструвати навички застосування принципів забезпечення кібербезпеки.
- РН-11. Формувати власне бачення змісту запобігання кіберзлочинам.
- РН-12. Розробляти алгоритми проведення заходів із урахуванням базових ідей запобігання кіберзлочинам.

Види навчальних занять та самостійна робота для здобувачів вищої освіти денної форми навчання

№ п/п	Аудиторні заняття (контактні)		Самостійна робота (в годинах)
	Теми лекцій	Теми практичних занять	
1	Формування та реалізація державної	Формування та реалізація державної політики в сфері	8

	політики в сфері кіберзахисту.	кіберзахисту.	
2	Поняття кібербезпеки, її основні категорії.	Поняття кібербезпеки, її основні категорії.	8
3	Правові основи забезпечення кібербезпеки України.	Правові основи забезпечення кібербезпеки України.	8
4	Об'єкти кібербезпеки та кіберзахисту.	Об'єкти кібербезпеки та кіберзахисту.	8
5	. Стан сучасної кібербезпеки в Україні та у зарубіжних країнах.	. Стан сучасної кібербезпеки в Україні та у зарубіжних країнах.	8
6	Поняття і визначення кіберзлочину. Показники кіберзлочинності	Поняття і визначення кіберзлочину. Показники кіберзлочинності	8
7	. Зміст поняття кіберзлочинець й основні підходи до його визначення. Структура особистості кіберзлочинця. Детермінація кіберзлочинності.	. Зміст поняття кіберзлочинець й основні підходи до його визначення. Структура особистості кіберзлочинця. Детермінація кіберзлочинності.	8
8	Поняття і система запобігання кіберзлочинності, класифікація запобіжних заходів.	Поняття і система запобігання кіберзлочинності, класифікація запобіжних заходів.	8
9	Теорія окремих видів кіберзлочинів та їх запобігання.	Теорія окремих видів кіберзлочинів та їх запобігання.	8
10	Характеристика кіберзлочинів, пов'язаних з контентом (змістом даних), розміщених у комп'ютерних мережах (зокрема злочини, пов'язані з дитячою порнографією)та інших кіберзлочинів.	Характеристика кіберзлочинів, пов'язаних з контентом (змістом даних), розміщених у комп'ютерних мережах (зокрема злочини, пов'язані з дитячою порнографією)та інших кіберзлочинів.	8

Самостійна робота студентів

Самостійна робота студентів здійснюється у таких формах:

- підготовка індивідуальної підсумкової письмової роботи;
- опрацювання нової наукової та навчальної літератури, законодавчих актів зарубіжних країн;
- робота над кейсами з питань прийняття й виконання вимог чинного законодавства;
- виконання практичних завдань, самотестування;
- написання есе та рефератів;
- підготовка тез доповідей на науково-практичні конференції;
- участь у конкурсах студентських наукових праць;
- підготовка до практичних занять, колоквиумів і тестування.

Завдання та методичні рекомендації до самостійної роботи наведено у Методичних матеріалах з навчальної дисципліни «Запобігання кіберзлочинам» для студентів другого (магістерського) рівня вищої освіти галузі знань 08 «Право» спеціальності 081 «Право».

Навчально-методичне та інформаційне забезпечення навчальної дисципліни

Нормативно-правові акти

1. Кримінальний кодекс України: Закон України від 05. 04. 2001 р. № 2341-III із змін., внес. згідно із Законами України та Рішеннями Конституційного Суду. Електрон. дан. (1 файл). URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14> .
2. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 14 травня 2021 року "Про Стратегію кібербезпеки України" URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/447/2021#Text>
3. Про Національну поліцію: Закон України від 02 липня 2015 року № 580-VIII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19>
4. Про бюро економічної безпеки України : Закон України від 28.01.2021 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1150-20#Text>
5. Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення: Закон України від 06.12.2019 № 361-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/361-20>
6. Про оперативно-розшукову діяльність: Закон України від

18 лютого 1992 року № 2135-XII. URL : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2135-12> .

7. Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю: закон України від 30 червня 1993 року № 3341-XII. URL: .

8. «Про інформацію»: Закон України від від 02.10.1992 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text>

9. «Про захист персональних даних»: Закон України від 01.06.2010 р. № 2297-VI URL : // <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2297-17>

10. «Про електронні довірчі послуги»: Закон України від 05.10.2017 р. № 2155-VIII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2155-19#Text>.

11. «Про основні засади забезпечення кібербезпеки України»: Закону України від 05.10.2017 р. № 2163-VIII URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2163-19#Text>

12. «Про національну безпеку України»: Закон України від 21.06.2018 р. № 2469-VIII URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text>

13. «Про кіберзлочинність»: Конвенція ратифіковано із застереженнями і заявами Законом N 2824-IV () від 07.09.2005, URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_575#Text

14. «Про Стратегію кібербезпеки України»: Указ Президента України Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 27 січня 2016 року URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/447/2021#Text>

Література

Основна література

1. Кібербезпека України на сучасному етапі державотворення: теоретико-правові основи / Тарасюк А. В. : монографія / А. В. Тарасюк. – Київ; Одеса : Фенікс, 2020. – 404 с.

2. Захист прав, приватності та безпеки людини в інформаційну епоху / Пилипчук В.Г., Брижко В.М., Доронін І.М. та ін. : монографія; за заг. ред. акад. НАПрН України В.Г. Пилипчука. Київ-Одеса : Фенікс, 2020. 260 с.

3. Гавловський В.Д. Аналіз стану кіберзлочинності в Україні. Інформація і право. № 1(28)/2019. С. 108-117.

4. Viacheslav V. Vapniarchuk, Iryna I. Puchkovska, Oleksii V. Tavolzhanskyi, Roman I. Tashian Protection of ownership right in the court: the essence and particularities (Захист права власності в суді) // Asia life science, Supplement 21(2), December 2019. Iss. 2. P. 863-879. Філіппіни. (Scopus) <https://www.scopus.com/record/display.uri?eid=2-s2.0-85077221643&origin=resultslist>

5. . V. Tsytko, K. I. Aliksieieva, I. A. Venger, O. V. Tavolzhanskyi, N. I. Galunets, A. V. Klyuchnik. Information policy of the enterprise as the basis for the reproduction of human potential in the structure of public social interaction () // Journal of Advanced Research in Law and Economics (Журнал перспективных

исследований в області права и економики). - 2019. Румынія. - Vol. 10 Issue 6.- P.1664-1672. (Scopus) <https://www.scopus.com/record/display.uri?eid=2-s2.0-85087468504&origin=resultslist>

Додаткова література

1. О. Е. Kostyuchenko, T. V. Kolesnik, Z. V. Bilous, O. V. Tavalzhanskyi Robotization of manufacturing process: economic and social problems and legal ways of their solution (Роботизація виробничого процесу: економічні і соціальні проблеми та правові шляхи їх вирішення) // Financial and credit activity: problems of theory and practice (Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики). - Харків, 2019. - Том 3, № 30. - С. 454-462. (Web of Science Core Collection)

2. Ovcharenko, Mykola O., Tavalzhanskyi, Oleksii V., Radchenko, Tetiana M., Kulyk, Kateryna D., Smetanina, Nataliia V. Combating Illegal Drugs Trafficking Using the Internet by Means of the Profiling Method (Противодействие незаконному обороту наркотиков через Интернет с помощью метода профилирования) // Journal of Advanced Research in Law and Economics (Журнал перспективных исследований в области права и экономики). Румынія. Vol. 11, n. 4 (2020), p. 1296-1304. (Scopus).

3. Таволжанський О.В. Інформаційна безпека України: стан правового забезпечення в контексті глобалізаційних процесів.// Журнал східноєвропейського права. – 2018. - № 56. – С. 90-105. (0,71 д.а). Таволжанський О.В. (у співавт.) International Experience of the Process of Re-Socialization of Convicts // Журнал східноєвропейського права. – 2019. - № 63. – С. 125-136.

4. Віктимологія : навч. посібник/ В. В. Голіна, Б. М. Головкін, М. Ю. Валуйська та ін. ; за ред. В.В. Голіни і Б.М. Головкіна. – Харків : Право, 2017

5. Кримінологія : підручник / Б. М. Головкін, В. В. Голіна, О. Ю. Шостко та ін.; за ред. Б. М. Головкіна. – Харків : Право, 2020

6. Карчевський М.В. Правове регулювання соціалізації штучного інтелекту. Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е.О. Дідоренка. Науково-теоретичний журнал. 2017. С. 99-08.

7. Таволжанський О. В. Основи державної кіберполітики України: формування та реалізація / О. В. Таволжанський // Науково-інформаційний вісник Івано-Франківського університету права імені Короля Данила Галицького. Серія : Право. - 2017. - № 4. - С. 158-164. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nivif_2017_4_27

8. Гладка Н. М. Боротьба з кіберзлочинністю: напрями вдосконалення кримінального законодавства України [Електронний ресурс] / Н. М. Гладка // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Право. - 2020. - Вип. 60. - С. 139-142.

9. Леонов Б. Д. Методичне забезпечення заходів з класифікації ідентифікації та фіксації кіберзлочинів [Електронний ресурс] / Б. Д. Леонов, В. С. Серьогін // Інформація і право. - 2021. - № 1. - С. 99-105

10. Саєнко М. І. Міжнародний досвід протидії кіберзлочинності та кібершахрайству [Електронний ресурс] / М. І. Саєнко, Є. А. Савела, Ю. Ю. Тополянський // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Право. - 2021. - Вип. 64. - С. 386-391.

Інтернет-ресурси:

1. Офіційний веб-портал Верховної Ради України / [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://rada.gov.ua>

2. Офіційний веб-портал Офісу Генерального прокурора [Електронний ресурс]. - Режим доступу: www.gp.gov.ua/

3. Офіційний сайт Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://cip.gov.ua/>

4. Офіційний веб-сайт Міністерства внутрішніх справ України [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.mvs.gov.ua/ua/>

5. Єдиний державний реєстр судових рішень [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.reyestr.court.gov.ua/>

СЕНМК

Стандартизований електронний навчально-методичний комплекс кафедри кримінології та кримінально-виконавчого права. URL: http://library.nlu.edu.ua/index.php?option=com_k2&view=itemlist&task=category&id=199:kafedra-kriminologii-ta-kriminalno-vikonavchogo-prava&Itemid=151.

Вимоги викладача

Здобувачі вищої освіти *повинні*: регулярно відвідувати лекції й практичні заняття; систематично та активно працювати на них; переконливо наводити аргументацію при розв'язанні завдань; якісно виконувати письмові завдання, контрольні та самостійні роботи тощо. Практичні заняття, пропущені за поважних причин, можуть бути відпрацьовані за попереднім узгодженням із викладачем.

Здобувачам вищої освіти *рекомендується*: брати участь в наукових конференціях, конкурсах наукових праць, роботі наукового гуртка кафедри, готувати тези наукових доповідей тощо.

Обов'язкова вимога - дотримання здобувачами вищої освіти норм «Кодексу академічної етики Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого» (https://nlu.edu.ua/files/norm_doc/kodeks_academichnoyi_etyky.pdf).

Під час аудиторних занять дозволяється використовувати гаджети тільки у навчальних цілях (приміром, для перегляду презентацій лекції). Дозволяється користуватися ноутбуками і планшетами для ведення конспектів лекцій та відстеження потрібної інформації.

Контрольні заходи

Оцінювання результатів засвоєння навчальної дисципліни «Запобігання кіберзлочинам» передбачає проведення поточного та підсумкового контролю і здійснюється на основі накопичувальної бально-рейтингової системи.

Поточний контроль знань включає:

- контроль якості засвоєння студентами програмного матеріалу навчальної дисципліни на практичних заняттях із застосуванням таких засобів: усне/письмове опитування, експрес-опитування, вирішення практичних завдань, участь у розробці кейсу, підготовка презентації, есе, реферату тощо. Поточний контроль має на меті перевірку рівня підготовки студента у вивченні матеріалу. У ході практичного заняття студент може отримати оцінку за чотирибальною шкалою (0, 3, 4, 5);

- контроль якості засвоєння студентами програмного матеріалу навчальної дисципліни, що проводиться наприкінці модулів у формі колоквиумів.

Обов'язковою формою самостійної роботи студентів є підготовка індивідуальної підсумкової письмової роботи. Максимальна кількість балів за результатами захисту індивідуальної підсумкової письмової роботи – 20 балів.

Формою *підсумкового контролю* знань здобувачів вищої освіти з навчальної дисципліни є диференційований залік. Мінімальна кількість балів

для отримання диференційованого заліку – 60.

Критерії оцінювання результатів навчання

Вид контролю	Кількість балів	Критерії (за кожною з оцінок)
Поточний контроль на практичному занятті	Max 5	Відмінне засвоєння навчального матеріалу з теми, можливі окремі несуттєві недоліки.
	4	Добре засвоєння матеріалу з теми, але є окремі помилки.
	3	Задовільний рівень засвоєння матеріалу, значна кількість помилок.
	Min 0	Незадовільний рівень засвоєння матеріалу.
Колоквіум	Max 10	Результати опрацювання матеріалу високі, можлива незначна кількість несуттєвих помилок.
	5	Задовільний рівень засвоєння матеріалу, значна кількість помилок.
	Min 0	Незадовільний рівень засвоєння матеріалу.
Індивідуальна підсумкова письмова робота	Max 20	Робота оформлена відповідно до вимог кафедри. Робота не містить методологічних помилок, є посилання на джерела та власні висновки. При захисті продемонстровані глибокі знання теми, а також доведеність висновків, позицій, класифікацій тощо.
	15	Робота оформлена відповідно до вимог кафедри. Робота містить незначні методологічні помилки, є посилання на джерела, є власні висновки. При захисті продемонстровані достатні знання теми, а також доведеність висновків, позицій, класифікацій тощо.
	10	Робота оформлена відповідно до вимог кафедри, але з незначними помилками. Робота містить методологічні та змістовні помилки, є посилання на джерела, є власні висновки. При захисті продемонстровані достатні знання теми, але виникли проблеми з аргументації окремих понять та суджень у роботі, доведеність висновків.
	5	Робота оформлена з помилками та порушеннями кафедральних вимог щодо форми роботи. Робота містить методологічні та змістовні помилки, використано недостатню кількість джерел для обґрунтування дослідження та висновків. При захисті виникли труднощі щодо розкриття змісту теми, наведення аргументів стосовно окремих положень роботи та обґрунтованості і доведеності висновків.

	Min 0	Робота оформлена неналежним чином, без посилання на джерела та містить методологічні помилки. При захисті автор роботи не може продемонструвати знання з обраної теми, навести аргументацію понять та здійснити аналіз інформації. Робота виконана з порушенням вимог академічної доброчесності.
Диференційований залік	100	1. Всебічне, систематичне і глибоке знання матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни, у тому числі орієнтація в основних наукових доктринах і концепціях навчальної дисципліни. 2. Засвоєння основної та додаткової літератури, рекомендованої кафедрою. 3. Здатність до самостійного поповнення знань з навчальної дисципліни й використання отриманих знань у практичній роботі.
	90	1. Повне знання матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни. 2. Засвоєння основної літератури та знайомство з додатковою літературою, рекомендованою кафедрою. 3. Здатність до самостійного поповнення знань з дисципліни, розуміння їх значення для практичної роботи.
	85	1. Достатньо повне знання матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни, за відсутності у відповіді суттєвих помилок. 2. Засвоєння основної літератури, рекомендованої кафедрою. 3. Здатність до самостійного поповнення знань з дисципліни, розуміння їх значення для практичної роботи.
	75	1. Знання основного матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни, в обсязі, достатньому для подальшого навчання і майбутньої роботи за професією. 2. Засвоєння основної літератури, рекомендованої кафедрою. 3. Помилки й суттєві неузгодженості у відповіді на заліку за наявності знань для їх самостійного усунення або за допомогою викладача.
	70	1. Знання основного матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни, в обсязі, достатньому для подальшого навчання і майбутньої роботи за професією. 2. Ознайомлення з основною літературою, рекомендованою кафедрою. 3. Помилки у відповіді на заліку за наявності знань для усунення найсуттєвіших помилок за допомогою викладача.
зараховано	60	1. Прогалини в знаннях з певних частин основного матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни. 2. Наявність помилок у відповіді на питання на заліку.
не зараховано	55	1. Відсутність знань значної частини основного матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни. 2. Неможливість продовжити навчання або здійснювати

		професійну діяльність без проходження повторного курсу з цієї дисципліни.
--	--	---

Шкала підсумкового педагогічного контролю:

Оцінка за шкалою ECTS	Визначення	Оцінка за національною шкалою для заліку	Оцінка за 100- бальною шкалою, що використовується в НЮУ
A	Відмінно – відмінне виконання, лише з незначною кількістю помилок	зараховано	90 – 100
B	Дуже добре – вище середнього рівня з кількома помилками		80 – 89
C	Добре – у цілому правильна робота з певною кількістю незначних помилок		75 – 79
D	Задовільно – непогано, але зі значною кількістю недоліків		70 – 74
E	Достатньо – виконання задовольняє мінімальні критерії		60 – 69
FX	Незадовільно – потрібно попрацювати перед тим, як перескладати	не зараховано	35 – 59
F	Незадовільно – необхідна серйозна подальша робота, обов’язковий повторний курс		0 – 34